

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ———— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Generalul Berthelot.

Un oaspe rar și binevenit ne sosește azi în persoana d-lui general francez Berthelot. Il primim cu căldura și dragostea, ce datorăm prietenului, care în vremuri de grea încercare, dar și de glorie, pentru neamul românesc, a dat cele mai strălucite dovezi că simțește împreună cu noi, ne iubește și apreciază. Dela venirea sa pe pământul României, în toamna anului 1916, înaltul nostru oaspe s'a identificat cu aspirațiunile noastre drepte și a lucrat cu trup și suflet pentru întruparea idealului nostru național.

Ținuți în cursul anilor de războiu în cea mai neagră temniță sufletească și nutriți cu informațiunile false și tendențioase ale presei maghiare, abia după prăbușirea lumii vechi mincinoase ni-s'au desvălit în deplina lor splendoare jertfele și faptele eroice ale armatei liberatoare române. La scrierea acestor pagini de glorie în cartea neamului își are partea sa și misiunea militară franceză, în frunte cu dl general Berthelot. Spiritul sintetic francez și avântul în aplicările lui practice a săvârșit minuni, mai ales la organizarea din iarna și primăvara anului 1917. Prin munca asiduă și armonică, ce a cucerit suflete și inimi, a d-lui general Berthelot și a colaboratorilor săi, armata română reconstruită fu pusă în condiții de a ține piept — în vara anului 1917 — cu Teutonii și a seceră strălucita învingere dela Mărășești asupra armatei înfricoșate a lui Mackensen și Falkenheim.

Persoana și activitatea, ce binecuvântată va fi din neam și neam, a d-lui general Berthelot și dragostea lui față de pământul românesc, a legat o tovarășie de arme, o comunitate de viață sufletească între poporul francez și român, care în veci va stă în serviciul culturii și a civilizațiunii omenesci. Țineă-vom pururea nestins în sufletele noastre focul iubirii noastre față de marea națiune franceză și vom sădi în inimile urmașilor noștri admirația și recunoștința veșnică față de neamurile, cari s'au luptat pentru idealurile omenimii întregi, pentru liberarea popoarelor subjgate și din fostul regat ungar.

Astăzi, când dl general Berthelot e în mijlocul nostru, îl salutăm cu căldură și devotament, nu numai ca pe un erou al patriei sale și fiu al nobilei națiuni surori, dar și ca pe un membru distins al armatei noastre române, amic și binefacător al întreg neamului românesc.

Bine-ai venit!

Solii Ardealului în fața Tronului.

Trimișii Marelui Sfat Național au sosit Vineri în 30 Nov. (13 Dec.) la 5 ore p. m. la București, unde li-s'a făcut o primire împărătească. Le-au eșit spre întâmpinare primierul Brătianu cu întregul său cabinet, generalii Prezan și Ștefănescu, o seamă de foștii ministri, fruntașii Ligei Române, membrii Academiei Române, delegații regimentului ardelean „Avram Iancu” în frunte cu colonelul Bogdan și delegațiunea Sașilor în frunte cu președintele coloniei săsești Dr. Frank.

Primarul Bucureștilor Hălceanu rostește discursul de binevenire, căruia răspunde P. S. Sa Cristea grăind: *Am venit să predăm Transilvania, Banatul și teritoriile românești din Ungaria, să le predăm Regelui tuturor românilor și să ne închinăm tronului și stăpânirii românești.* — Episcopului Cristea îi răspunde primierul Ionel Brătianu: *În numele tuturor cari au suferit în război, în numele celor cari au luptat cu cuvântul și cu fapta pentru mărirea și veșnicia neamului, în numele tuturor cari se bucură din adâncul inimei și se vor bucura veacuri de-a rândul de izbăvitorul act al unirii tuturor românilor, Vă zic bine-ați venit!*

În ziua următoare la orele 10 s'a slujit la mitropolie din partea înaltului cler în fața Regelui, a prințului Carol, a tuturor ministrilor și a întregului corp diplomatic un Te Deum. După slujba divină Regele a privit splendida defilare a trupelor. La orele 12 trimișii Ardealului sunt conduși în sala festivă a Tronului. Aici dl Vasile Goldiș păsește în fața Regelui și cu glas infiorat de sfîntenia momentului citește actul unirii: *„Românii din Transilvania, din Banat și Țara Ungurească, strânși în număr ne mai pomenit de mare la Alba-Iulia, au hotărât cu o însufletire sfântă unirea lor și a teritoriilor românești subjgate, cu Regatul Român. Prin unirea aceasta, prin unirea Basarabiei și a Bucovinei, s'a împlinit visul de o mie de ani al neamului românesc: unirea într'un singur stat a tuturor românilor. Unirea aceasta este un rezultat firesc al legilor istorice, e cerința de drept și inevitabilă a civilizațiunii, în ciuda tuturor prigonirilor și înjugărilor păgâne neamul românesc a rămas până astăzi unul și nedespărțit etnicește stăpânind în aceleași hotare geografice pământul cucerit de împăratul roman Traian. Bogăția acestui pământ a fost încet încet exploatată de*

străini; nedreptatea aceasta însă se înălătură azi cu desăvârșire. Progresul civilizațiunii pretinde o viațuire a națiunilor într'o unire și armonie perfectă și de ordin superior, care asigură libertatea, dreptatea și egalitatea națiunilor mici și mari.

Unirea aceasta într'un singur stat a trebuit să fie înfăptuită prin mii de suferințe și sacrificii. Istoria se face prin legile tari neînduplecate, mai pe sus de orice putere omenească, dar obiectul și mijlocul acestor legi este bietul om muritor.

Fericiți suntem noi românii de azi, că prin noi săvârșește istoria actul măreț al unirii românilor într'un singur stat român. Fericiți că avem un Rege mare, care a înțeles chemarea sfântă a istoriei.

Ai fost luceafărul conducător al sufletului românesc, pentru aceea, Sire, noi îți aducem pământul strămoșilor noștri, și tot atunci noi îți aducem și sufletul tuturor românilor de azi, cari locuiesc în Transilvania, Banat și țara Ungurească. Primește cu dragostea cu care ți-o aducem hotărîrea de unire a acelor țări. Primește jurământul de fidelitate și omagiul celor 4 milioane de români, locuitori pe acel pământ și întinde asupra lor scutul puternic al Majestații Tale. Patru milioane de români oțeliți prin suferinți și tari în credință ca stânca din munții frumosului Ardeal, strigă azi în extaz de fericire: Trăiască M. Sa, Regele Ferdinand, trăiască M. S. Regina Maria, trăiască în veci România Mare!

În urma citirii adresei de omagiu care a stârnit în ființa celor de față valuri de emoțiune sfântă și a coborât în ochii M. Sale a Regelui unde de fericire cerească dl Vaida Voevod predă Regelui pergamentul unirii. M. Sa, luând în mână sa regală icoana înfăptuirii visului de veacuri răspunde:

În numele Românilor din vechiul regat, al Românilor, din Basarabia și Bucovina astăzi pe veci uniți, cu profundă recunoștință primesc hotărîrea fraților noștri de peste Carpați, de a săvârși unitatea națională a tuturor Românilor și declar pe veci în regatul român toate teritoriile locuite de Români dela Tisa până la Nistru. Cu dragoste nefermărită mi-am închinat viața mea scumpului meu popor, plin de credință în menirea lui istorică. Prin lupte și prin jertfe Dumnezeu ne-a ajutat să înfăptuim azi aspirațiile noastre cele mai sfinte. Mulțumindu-i în adâncul sufletului ne îndreptăm gândurile către aceia cari cu sângele au clădit noul temel al desvoltării noastre naționate. Prin de-

votament neclintit pentru opera lor vom arăta recunoștința noastră și vom asigura roadele binefăcătoare ale crudelor încercări.

Pe acest temel al unei puternice democrații a vieții frățesti între popoare vom răspunde totodată simțămintelor alișilor noștri, alături de cari am luptat pentru marea cauză a libertății și dreptății în lume. Să trăiască România în veci unită!

A. T. Dacia.

Cuvântarea P. S. Sale Domnului episcop Dr. M. Cristea pe câmpul lui Horea.

Mărită nație română!

Sunt aproape două mii de ani, de când împăratul Traian a sădit, a altoit, nobila viță romană în trupina vânjoasă a rezistentului neam dacic, dând astfel naștere poporului nostru român.

Ca o sentinelă neadormită și credincioasă a organizației și a civilizației romane, a răspândit acest popor lumina culturii latine, prefăcând aceste plaiuri și ținuturi — pe atunci încă sălbătice — în „Dacia felix“.

Dar năvălirea Hunilor și a numeroaselor horde barbare — câte s'au strecurat pe aicia în curs de veacuri — nu numai ne-au stingherit în munca și opera noastră, ci ne-au înfrânt pentru multă vreme, și — ceace a fost mai rău pentru noi — ne-au divizat, ne-au împărțit.

Astfel cu timpul am ajuns ușor unii în jugul Maghiarilor dedată dela fire ca și ceilalți Turani — a trăi din sudoarea altora; — alții au ajuns în robia Turcilor, mai târziu a Germanilor și a țarismului rusesc. Mai lungă a fost robia noastră, a Românilor din Ungaria și Transilvania, care a durat o mie de ani.

Văș amări prea tare sufletele și aş prea întunecă seninătatea acestui frumos praznic național, dacă văș infățișă icoana amănunțită a lungilor noastre suferințe din cursul acestor 10 veacuri.

Amintesc numai:

Cum am zăcut veacuri întregi în cea mai neagră iobăgie,

cum am fost proscrisi de legile nu numai aspre, ci draconice ale lui Verböczi,

cum în atâtea rânduri ne-am pierdut pe toți conducătorii,

cum ne-au sfășiat chiar credința strămoșească,

cum au rupt legăturile canonice și firești ale bisericii noastre cu biserica mamă a fraților de dincolo,

cum ne-au bătut păstorii, ca să se risipească mai ușor turma,

cum au hrănit cu scump sângele nostru toate lipitorile lăpădăturilor străine ș. a.

Dară cu toate acestea — precum după vorba lui Aleksandri „Ceahlăul sub fortună nu cade mușuroiu“ — așa și puterile neamului românesc n'au putut fi zdrobite pentru totdeauna. Din contră! Mulțămintă puternice însușiri a poporului de a se spori văzând cu ochii, s'au împlinit față de noi cuvântul poetului:

„Barbarii viu, barbarii trec, Românul îi petrece;
„Și — unde unul a căzut — răsăr în locu-i zece.

Astfel codrul neamului a odrăslit mereu, suplinind nu numai golurile marilor jertfe, ci am fost chiar în stare să dăm lumii — pe lângă multe alte — și eroii, ca pe Ioan Corvinul, care — ca Ștefan cel mare — a frânt puterea semilunei păgâne, pe Matei Corvinul, care a fost cel mai mere rege al Ungariei.

Însă cu cât începeau să iasă mai bine la iveală strălucitele noastre însușiri strămoșești — cu atâtea se sileau mai tare turanicii noștri tirani a ne asupri și strămora.

Orbiți de gogorița „ideii de stat național maghiar“ nu s'au rușinat a născoci cele mai drăcești căi și mijloace cu scopul hotărât de a ne desființa și maghiariza. De-o parte Habsburgii haini și meșteri întră a sămăna intrigă și discordie între popoarele fostei monarhii, ca astfel să le poată domina și să se poată susține, de altă parte barbarii de Germani au aflat în finii lor Maghiari pe cei mai tipici ucenici ai imcra-

lei lor devez: „Macht geth vor Recht“. Contele negru Iuliu Andrassy, pe care intenționează republica maghară a-l trimite ca delegat la tratativele de pace, a declarat în camera ungară: „Cauza naționalităților din Ungaria este chestie de putere, nu de drept“, Mai ales ceea ce au făcut cu noi în anii din urmă, trece toate marginile. Strigau la cer răsunare nedreptățile, cari trebuia să le suferim Ne durea mai-ales încătușarea sufletului nostru românesc și răpirea școalelor, că-i n'am uitat nici pe o clipă admoniția dela 1848 a marelui Bărnuf: „Și cu cât vor învăța mai mulți Români la școalele străine, cu atât va pierde națunea mai mulți fii“. Fiecare fiu înstrăinat eră o bucată ruptă cu dureri din trupul nostru.

În fața asupririlor și a nedreptăților, pe cari nu le puteam oprî, ne-am retras resignați la vetrele familiilor și la altarele bisericutei noastre; și acolo am străjuit cu neadormită grijă și am salvat scumpele comori ale sufletului: legea, limba, datinele strămoșești și toată moștenirea ființei noastre etnice de Români.

Dar asuprirea acestă — deși ne-au împetrișat cu străni pământul strămoșesc prin colonizări și cu toată forța mijloacelor de guvernament, ne-au înstrăinat orașele, ne-au ținut în neștiință, împiedecând aproape orice progres; — totuș nu ne-au putut istovi, ci ne-au făcut mai rezistenți, ne-au întărit, ne-au încheat. Iară țara fraților din regatul liber a devenit pentru noi steaua strălucitoare a nădejdilor noastre de mai bine.

Prinzând curaj, am intețit tot mai mult lupta noastră politică, pornită în contra opresorilor noștri, cristalizând tot mai clar ținta aspirațiilor noastre naționale.

La anul 1866 serie Papiu Ilarian unui deputat român din parlamentul ungar: „Români să pretindă curat și simplu, ca să fie națiune politică egală... Numai înainte cu curaj și cauză voastră va ajunge la cunoștința Europei — și atunci a-ți câștigat totul“.

Bărbăteștile lupte politice ale episcopilor și fruntașilor noștri conducători, pecetluite cu însemnate jertfe de mucenici naționali, formează pagini strălucite ale trecutului nostru întreg.

Ele au convins pe marile popoare, cari conduc destinele lumii, despre sfințenia și despre îndreptățirea aspirațiilor noastre spre libertate.

Și când tiranii noștri seculari au intrat și în sfințele noastre biserici și ne-au pângărit altarele lor, pe cât de sfinite pe atât și de românești, frații noștri liberi n'au mai putut suferi umilirea noastră. Atunci și Maimarele fiu al marelui său părinte Ioan Brătianu — în casa căruia s'au cultivat cu sfințenie cultul desrobirei noastre, cu aprobarea plină de însuflețire a tuturor factorilor competenți, urmați de toată țara — a sfătuit din poziția sa plină de ră-pundere pe Vodă, să scoată sabia și să înceapă lupta alături de acele popoare, pe-a căror steag este scris: „Înfrângerea tiraniei, biruința dreptății și eliberarea popoarelor asuprite“. Ajutorul Celui de sus a fost cu ele și cu noi; căci adecă cuprind cuvintele însuflețitului Nicolae Bălcescu: „Dumnezeu a lăsat libertatea pentru popoare; și cine se luptă pentru libertate, se luptă pentru Dumnezeu“.

După 52 luni de uriașe jertfe și de mult sânge românesc vărsat în lupte crunte, a biruit sfânta și măntuitoarea poruncă din solia puternicului Mesia-Wilson: „Tot poporul trebuie să aibă libertatea a fi stăpân pe sine și a-și croi însuș viitorul și soartea“.

Ca să ne folosim și noi Românii din Ungaria și Transilvania de dreptul, cuprins în acest evanghelic principiu, am venit la această istorică și măreață adunare națională în străvechea Albalulie, de care ne leagă amintire celor mai crude chinuri și suferințe, dară și cea mai sfântă nădejde.

Deși au trecut decenii, chiar veacuri de atunci, totuși și acum aud, cum geme de adânc din fundul temniței regele munților Iancu, aud mai ales suspinele, vartecele și sfășietoarele unelte de durere ale mucenicilor Horea și Cloșca, cari aici au fost trași pe roată.

Sub impresia acestor amintiri amare, sub impresia proaspetelor noastre suferințe din anii războiului... care român mai poate dori, să mai trăim în acelaș stat cu Maghiarii? Cine ar dori această, nu poate fi român. Promisiunile deșarte

din cursul veacurilor ne-au învățat a nu mai avea în Maghiari nici o încredere.

Dar chiar de s'ar fi șters încă nu ne putem gândi la altceva, decât la aceea, ce-au hotărât și făcut frații din Basarabia și Bucovina, adecă la Unirea cu scumpa noastră Românie, alipindu-i întreg pământul strămoșesc.

Aceasta trebuie să fie singura noastră tendință firească; doară idealul suprem al fiecărui popor, ce locuiește pe un teritor compact, trebuie să fie unitatea sa națională și politică. Am fi niște ignoranți, vrednici de disprețul și risul lumii, dacă în situația de azi am avea altă dorință. Numai din unirea tuturor Românilor de pretutindenea vor putea răsări astfel de produse și manifestațiuni ale geniului nostru național, cari prin însușirile lor specific românești să contribuie la progresul omenimei.

Deci — oricât de tare ar fi gardul Carpaților, care până acum ne-a despărțit de frații noștri — totuș azi și aici — în atmosfera tradițiilor lui Mihaiu Vodă Viteazul — nu pot decât să esclăm împreună cu poetul Rădulescu-Niger:

„Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare,

„de care timpul ride;

„Căci el pătrunde 'n taina ursitei viitoare,

„când ele s'or deschide!“

Ciasul deschiderii a sosit.

Nu putem și nici n'avem lipsă să rețezim Carpații, căci ei sunt și trebuie să rămână și în viitor inima românismului, dar simțesc că astăzi prin glasul unanim al mulțimii celei mari, vom deschide larg și pentru totdeauna porțile Carpaților, ca să poată pulsa prin arterele lor cea mai caldă viață românească și ca prin această să ni-se înfăptuiască:

„acel vis neîmplinit, copil al suferinții

„de-a cărui dor au adormit și moșii și părinții.

Am firma nădejde, că glasul vostru unanim și prin voi glasul întregii națiuni se va concentra asupra singurei dorințe, pe care o pot exprima în trei cuvinte:

Pân' la Tisa! Amin!

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Bettex. Trad. de N. Tandreu, preot.

(Urmare.)

Intocmai așa se amestecă, într'un vecinic schimb și în Dumnezeu cele 7 daruri, într'o singură viață dumnezească încap laolaltă toate însușirile lui Dumnezeu și ele produc un vecinic repaus — dupăcum afirmă raționalistul — tot așa de puțin, precum nici cele 7 colori nu dau laolaltă negrul, ci ele produc lumina, bucuria și viața dumnezească. De aici apoi primim noi fapțurile, fiecare separat o culoare sau alta; raza roșie a mănecii, sau cea albastră a dragostii și din acestea ese apoi la iveală, ca separată și predominant pe celelalte numai mânia, sau numai iubirea. E adevărat, că în Dumnezeu nu se găsește mânia omenească și anume ca unul dintre cele 7 daruri; dar apoi iarăș, dacă ea nu s'ar află în Dumnezeu, atunci de unde ar proveni mânia noastră? E sigur, că noi n'am putut crea din vecinicie aceste însușiri spirituale. Așadar în loc de a mai zice: Dumnezeu nu poate avea nici o însușire omenească, mai bine să recunoaștem, că: Omul nu poate avea nici o însușire, care să nu fi fost mai întâi la Dumnezeu. Simțămintele cele mai puternice, pornite din adâncurile sufletului tău, sunt numai niște acorduri domoale, tulburi și neclare ale darurilor mari din sufletul lui Dumnezeu. Pentru că tu ești doar creat după chipul lui Dumnezeu și sufletul tău este o suflare din sufletul Lui. Și mânia Lui — de care este plină Biblia și mai ales Apocalipsa și pe care tu trebuie să o simți și să o suferi inevitabil aici sau dincolo, acum sau în vecinicie, cu o adâncă cutremurare a întregului

tău suflet — este, pentrucă ea este dreaptă față de a ta totdeauna nedreaptă, întocmai ca un ocean nemărginit, fără fund, fără țărături și limpede ca cristalul, față de o baltă mică și murdară de pe drum. Intocmai așa și iubirea! Dumnezeu nu numai că simte iubirea, ci el însuși este izvorul ei; iar dacă în el n'ar fi iubire, nici tu n'ai ști ce este ea și cea mai înflăcărată dragoste a ta este față de iubirea lui, mai puțin decât o schinteie față de oceanul de foc al soarelui. Despre un astfel de Dumnezeu învață Biblia, despre unul, din care curg deapănarea izvoarele vieții și a simțimentelor noastre, precum și a tot ce există, prin care noi trăim, ne mișcăm și suntem, care nu numai că iubeste, ci este înșasi aceea; care nu numai că simte mânia, ci este înșasi simțirea, pe scurt, este acela, al cărui chip infinit de mic ești tu cu corpul, cu inima, cu sufletul tău și cu toate ale tale.

(Va urma.)

Conferența profesorilor români la Alba-Iulia.

Cu prilejul marelui adunări de izbăvire a neamului românesc ținute în Alba-Iulia, profesorii români întâmplați a fi de față la acest praznic al Duhului românesc s'au întrunit într-o conferință improvizată pentru a lua unele dispoziții privitoare la planul de învățământ ce trebuie să se urmeze până la codificarea organizării definitive a învățământului. Hotărârile luate în această conferință sunt următoarele:

Conferența profesorilor dorește, ca în planul de învățământ actual al școlilor românești să se introducă până la sfârșitul anului școlar 1918/19 următoarele schimbări:

1. În școala primară se vor predă toate studiile exclusiv în limba română.

2. a) În preparandii toate studiile se propun numai românește, se omit deci atât limba maghiară cât și cea germană. În preparandii de fete se va introduce facultativ limba franceză.

b) În gimnaziile și școlile civile limba de propunere asemenea este exclusiv cea românească. Limba maghiară se propune în mod facultativ în clasele superioare. Limba franceză va fi predată pe cea germană. Aceasta se va reduce la puține ore în gimnaziul superior.

c) În școlile comerciale corpurile profesionale vor decide, în ce măsură să se propună limba maghiară și germană pe lângă franceză, ca limbi de corespondență comercială.

3. În geografie se va întrebuința numai nomenclatura românească. În locul „Geografiei Ungariei” să se propună cunoștințe geografice asupra ținuturilor locuite de Români. Ungaria nouă se tratează numai în cadrele geografiei universale.

4. În locul Istoriei Ungariei se va predă Istoria Românilor. Din Istoria maghiară numai acele părți să se propună, cari sunt în legătură cu istoria universală și Istoria Românilor.

5. Cunoștințele despre „Constituția patriei” se vor mărgini la dreptul privat și criminal. Se vor mai propune elementele Constituției Române.

Conferența mai hotărăște, că acest proces verbal să se trimită Consiliului Dirigent. Aceasta va lua măsurile hotărâte pentru toate școlile pe timpul scurt de tranziție, până la unificarea învățământului pe întreg teritoriul României-mari.

Învățământul limbei maghiare în preparandia (școala normală) română din Arad.

— Fragment din monografia Institutului. —

De Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Sinoadele eparhiale ale bisericii noastre ortodoxe se întruniră tocmai pe timpul prezentării și desbaterii a acestui proiect de lege. Sinodul diecezan al Aradului își exprimă aderența și alinierea sa la pașii întreprinși de arhieriei ortodoxi români¹⁾, cari în fruntea unei deputații, condusă de metropolitul Miron Romanul, se prezentară în fața monarhului și protestară contra proiectului, iar cu ocaziunea desbaterii lui în Casa magnaților îl combătură cu un zel apostolic și cu argumente, cari își avură valoarea lor

directivă în toate luptele noastre ulterioare și treziră în mod considerabil demnitatea și conștiința națională și dragostea față de limbă. Cu acest câștig moral ne-am ales din aceasta luptă. Votarea legii nu o puturăm împiedeca. Proiectul de lege votat de ambele case ale parlamentului fu sancționat și deveni lege: *articolul XVIII din 1879.*

Dispozițiile acestei legi cu privire la limba maghiară se cuprind în următoarele:

1. În toate preparandiile cu limbă de instrucțiune nemaghiară studiul limbei maghiare are să fie obiect obligator și are să se propună în atâtea ore la săptămână, încât în cursul anilor de studiu să și-o poată însuși fiecare elev în așa măsură, atât cu vorba cât și în scris, încât să fie capabil a o propune cu succes elevilor nemaghiari din școala poporală.

2. În școlile poporale cu limbă de propunere nemaghiară la care funcționează învățător capabil de a propune limba maghiară, în acea școală limba maghiară devine studiu obligator cu începerea anului școlar 1879-80. În acele școli însă, în care învățătorul nu e în stare să predea limba maghiară, va fi studiu obligator îndată ce se va aplica un învățător, care știe ungurește.

3. Dela 30 Iunie 1882 numai acei candidați vor obține diploma de învățător, cari au capacitatea a propune și limba maghiară.

4. Acei învățători, cari au terminat, respectiv vor termina preparandia între anii 1872-1881, trebuie să și-o însușească în curs de 4 ani, iar aptitudinea și capacitatea că pot să predea cu succes limba maghiară în școlile poporale, trebuie să o dovedească prin depunerea unui examen.

5. La examenele de calificare învățătoarească se va cere dela candidați pe lângă vorbire limpede, curgătoare și corectă, cunoștința limbei maghiare în așa măsură, ca să fie în stare de a propune cel puțin materialul din limba maghiară ce-l prescrie planul de învățământ pe seama școlilor nemaghiare.

6. La examenele de capacitate a candidaților de învățători ia parte și inspectorul regesc de școle și are drept a pune întrebări speciale candidaților. Fiitorii învățători au să fie examinați ~~conștientos~~ într-o că sunt capabili a și validități în mod practic cunoștințele din limba maghiară, în deosebi cum știu să introducă pe școlari în cunoașterea limbei maghiare pe baza exercițiilor de cugetare și vorbire. Examenul de calificare numai atunci va fi acceptat dacă candidatul atât la examenul scripturistic cât și verbal, precum și la examenul de prelegere practică (probă de lecțiuni) în școala de aplicație a dovedit cunoștințe suficiente și capacitate de predare. Lipsind aceste calități și cerinți inspectorului regesc este în drept și dator a-i refuza iscălirea și liberarea diplomei învățătoarești. Candidatul respins de inspectorul regesc are drept a apela la ministrul de culte și instrucțiune publică, care-l poate admite din nou la examen în fața unei comisii de 3 membri. Dacă înaintea acestei comisii candidatul îi succede a presta examenul, hotărârea comisiei se va induce ca notă deosebită în diploma lui de învățător²⁾.

O continuare a programului și o largire a tendinței exprimate în aceasta lege e articolul de lege XXX din 1883, prin care se introduce limba maghiară ca studiu obligator și în școlile medii cu limbă de propunere nemaghiară.

Erau luate în plan și se iviră asemenea nizuinți și față de institutele noastre teologice. Prin un ordin ministerial se dispune, că după ce, conform §-ului 122 p. 11 din Statutul Organic al bisericii gr.-or. român din Ungaria și Transilvania și teologii pot să fie învățători, ca să se poată satisface §-ului 1 din art. de lege XVIII din 1879, superioritatea diecezană să introducă propunerea limbei maghiare și în institutele teologice în ore săptămânale corespunzătoare scopului. Incepând din 30 Iunie 1882 nici un candidat de preot nu poate fi aplicat de învățător, ori substituit de învățător, dacă nu poate dovedi, că și-a însușit limba maghiară în scriere și vorbire în așa măsură, ca să o poată propune cu succes în școlile poporale³⁾. Dar în urma remonstrărilor temeinice ale superiorităților noastre bisericești ministrul

¹⁾ Concluzul sinodului eparhial Nr. 166 și 243 - 1879
²⁾ Dr. Petru Pipos: Metodica școlii poporale, Arad, 1908 pag. 162, 165. Cerculul consistenței din Arad, 13/25 Oct. 1879, Nr. 2061. ³⁾ Ordinul ministrului de culte și instrucțiune publică ungar din 21 Dec. 1881, Nr. 31968. Concluzul sinodului eparhial din Arad, Nr. 123-1882.

de culte află de bine a absta dela pretensiunea, ca limba maghiară să figureze între obiectele de de învățământ ale seminariilor noastre teologice.

După intrarea în vigoare a legii urmează un șir de dispozițiuni pentru executarea ei pe toată linia.

INFORMAȚIUNI.

Hirotoniri. P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan a binevoit a hirotoni întru presbiteri pe candidații Ioan Mârșieș și Nicolae Mihoc, primul ales de capelan în Micălaca, tractul Aradului, iar al doilea de paroh în Drăgoești, tractul Belințului.

Înaintarea dorobanților. Marți, în 24 Dec. n., grosul trupelor române sub comanda generalului Gerescu a intrat în Cluj. Românii din Cluj și jur au primit și binecuvântat armata română în piața Matia. Pe linia Teiuș-Arad armata română a ajuns la Zam.

Ocuparea comitatelor române. O telegramă din Paris anunță: *Consiliul de războiu din Versailles a dat ordin trupelor române să treacă linia demarcațională și să ocupe cele 26 comitate locuite de Români.*

Delegații României la congresul de pace vor fi: dl Dr. Creanga, ref. al chestiunilor economice, dl Mișu, ministrul plenipotențiar al României la Londra și avocatul Rozescu, consilier juridic.

Chestiunea agrară. Guvernul român a numit o comisiune agrară, însărcinată cu alcătuirea unei statistici amănunțite, pe baza căreia reforma agrară va fi cu dreptate și spre mulțămirea tuturor rezolvită pe întreg teritoriul României-mari.

Metropolitul primat al României a demisionat.

Subsecretari de stat. Guvernul român intenționează înființarea mai multor posturi de subsecretari de stat, în cari să fie reprezentate toate provinciile României-mari.

Circulația de vapoară între Constanța și Mersilia s'a reînscut cu ziua de 25 Decembrie n. Pescuirea minelor așezate în Marea-Neagră se face cu mult zor.

Nu este pentru cine se gătește... Zilele trecute s'au vândut la licitație în Viena trăsările curții imperiale. O trăsură de gală de care s'a servit de multe ori împăratul Francisc Iosif a fost cumpărată de ambasadorul ceh Tusar în contul guvernului ceho-slovac. În această trăsură și-a făcut intrarea triumfală în Praga Dr.-ul Masaryk, președintele republicii ceho-slovene.

Italia nu admite o reintregire a Austro-Ungariei. Guvernul francez a propus Austriei să se unească cu statele cari s'au format din fosta monarhie, spre a alcătui împreună o unire vamală și economică, pentru a împiedeca astfel ca Austria să se alipească Germaniei. Guvernul austriac s'a declarat înțeles cu aceasta. Totuș planul francez nu s'a putut înlăptul din cauza opunerii Italiei, care nu voește cu nici un chip să admită o refacere a fostului stat austro-ungar sub orice formă.

Liga popoarelor va avea reședința în Paris. Reședința biroului ligei popoarelor va fi în Franța. Unele cercuri propun palatul din Versailles ca cel mai nemerit pentru acest scop.

Prăbușirea Hajdodorogului. Românii din Sătmar și Carâii-mari în adunările poporale din 13 Noembrie au scuturat jugul rușinos, unde i-au aruncat cu sila dragostea fostului regim unguresc și cu mare însuflețire s'au declarat desăcuți de episcopia Hodorogului și s'au alăturat la biserica mamă. Pentru conducerea lor cele 46 comune românești au creat un vicariat în fruntea căruia au așezat pe arhidiaconul Romul Marchiș paroh în Carâii-mari.

† Ersilia Fofiu n. Pantos, preteasă în Che-rechiu, după lungi și grele suferințe a încetat din viață în anul al 42-lea al etății și al 20-lea al fericitei căsătorii. Rămășțele pământești au fost depuse spre vecinică odihnă în 25 Decembrie, în cimiterul gr.-or. din loc. Odihnească în pace!

Reuniune de femei. Femeile române din Beiuș și jur s'au constituit — la 27 Noembrie — în reuniune. S'a ales de presidentă dna Viora

Dr. Ciordaş, vice-presidente: Livia Dr. Cosma şi Angela Sălăgeanu, notari: Elisa Dr. Pavel şi d-şoara Veturia Butean.

Distincţiile delegaţilor noştri. M. S. regele Ferdinand a conferit marea cruce „Coroana României” P. SS. LL. episcopilor Dr. Miron Cristea, Dr. Hossu, precum şi dlor Al. Vaida-Voevod şi V. Goldiş, membri ai delegaţiunii ardeleni. Dnii Caius Brediceanu şi Mihail Popovici, membri ai aceleiaşi delegaţiuni au primit insignele de comandor ai „Coroanei”, secretarul delegaţiei, insignele de ofiţer al aceluiaş ordin.

† **Grigorie Lungu,** paroh gr.-ort. român în Ponoară, protopopiatul Peşteşului, a trecut la cele eterne în 21 Noemvrie (10 Decembrie) în etate de 47 ani. Il jelesc: Mărioara Lungu născ. Drimba, ca soţie. Văd. Ana Lungu născ. Papp, ca mamă Vasile Lungu, preot, ca frate. Elena Lungu, născ. Murgu, cumnată. Gheorghe Drimba şi soţia. Reveca Drimba născ. Porumb ca socri. Odihnească în pace!

Prăznuirea sf. Nicolae în Oradea-mare. La ziua sf. Nicolae elevii internatului „Fundatiunea Nicolae Zsiga”, au aranjat o festivitate frumoasă întru amintirea memoriei patronului internatului.

La sf. liturghie corul condus de abs. de teologie Nerva Iercan, prefectul internatului a dat răspunsurile liturgice. Parastasul l-a servit P. C. Sa părintele Roman R. Ciorogariu, vicar episcopesc, asistat de pâr. protopresbiter Gheorghe Papp, parohul Vasile Popoviciu şi diaconul Dr. Aurelian I. Magier.

Festivitatea a desehis-o la orele 5 p. m. protopresbiterul Andrei Horvath, presidentul senatului fundaţional, iar elevii au delectat publicul select, ce se adunase în număr de peste 50, cu următorul program:

1. „Marşul legionarilor români”, cor de Dr. Broşu-Popoviciu. Dirigentul corului Gavril Dudulescu, abs. de teologie. 2. „Deşteaptă-te Române” declamare, interpretată cu mult succes. 3. „Imnul unirii”, cor. 4. „Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia”, disertaţie, în care s'a făcut o nimerită asemănare şi legătură între aceasta şi adunarea din 18 Noemvrie v. a. c. 5. „Străinul”, de Octavian Goga. 6. Colinda sf. Nicolae, cor. 7. Ce-ţi doresc eu tie, dulce Românie, poezie de M. Eminescu. 8. „Deşteaptă-te Române”, cor.

Festivul îl încheie presidentul senatului fundaţiunii, după care întreg publicul cântă cu însufleţire imnul „Deşteaptă-te Române”.

Nerva A. Iercan, prefectul internatului, arătând intenţiunile ce le avea fondatorul Nicolae Zsiga, când a înfiinţat, la anul 1860, internatul acesta, scoate în relief piedecile, cari zădărnici ră realizarea scopului fondatorului până acuma şi încheie cu nădejdea, că în viitor le va fi cu putinţă elevilor să-şi adape sufletul la isvorul slovei şi culturii româneşti.

Electricizat de cuvintele însufleţite ale preiectului Iercan, într'un elan de elevare sufletească, publicul întonează cântarea „Trei colori...”

A făcut o impresie plăcută prezenţa mai multor foşti elevi, acum soldaţi ai internatului.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiş profesor.**

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 4416/1918.

Circular

cătră toate oficiile protopresbiterale şi parohiale din districtul Consistorului aradan.

Măritul nostru Congres naţional bisericesc prin concluzul său dela 20 Noemvrie 1879 Nr. 238, a decis înfiinţarea unui fond mitropolitan şi pentru augmentarea acestui fond a dispus totodată, ca în fiecare an la ziua de 6 Ianuarie, aniversarea Botezului Domnului, să se poarte în toate bisericile din provincia noastră mitropolitană „discul mitropoliei”. Conform acestui concluz grăbiţi şi de astădată a atrage atenţiunea tuturor la sărbătoarea „Botezul Domnului” din anul 1919, când iarăş să se poarte în toate bisericile din eparhia noastră „discul mitropolitan”, şi noi îl recomandăm tuturor spre călduroasă sprijinire.

Special însărcinăm pe conducătorii oficiilor parohiale, ca publicând de timpuriu poporul credincios purtarea discului, să îngrijească ca banii ce vor incurge numai decât, dar cel mult până la 31 Ianuarie 1919, să-şi administreze părintelui protopresbiter concernent cu raport special, iar părinţii protopresbiteri se însărcinează, ca pe baza rapoartelor dela oficiile parohiale, să facă un conspect, în care indicând în ord alfabetic numărul tuturor comunelor din tract, să inducă apoi şi sumele, ce au incurst dela fiecare comună; apoi acest conspect şi banii incurşi, precum şi rapoartele oficiilor parohiale să le substearnă Consistorului de aici cel mult până la 28 Februarie 1919 — ca astfel Consistorul nostru să poată administra la metropolie până în Martie 1919.

Pentru substejernerea la timp a raportului şi a venitului de pe acest disc, e răspunzător conducătorul oficiului parohial, care ori s'a adunat mult, ori puţin, e îndatorat a raporta şi a administra rezultatul la locul său şi în timpul normat prin circularul prezent.

Despre ce se încunostinţează fiecare oficiu parohial pe calea concernentului oficiu protopresbiteral.

Arad, 12/25 Decembrie 1918.

Ioan I. Papp,
episcopul Aradului.

Aviz.

Secţia propagandei naţionale s'a îngrijit, ca să apară în curând *colecţii de cântece naţionale*, azi de mare trebuinţă pentru fiecare comună românească. Publicaţia se face în broşuri separate, ca : 1. Cântece naţionale pentru 2 voci, (şcolari) preţul 6 Cor. 2. Cântece naţionale pentru cor de bărbaţi preţul 10 cor. 3. Cântece naţionale pentru cor mixt preţul 12 cor. Cheltuielile cu posta subînţesele în preţ. Broşurile sunt în lucrare şi apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună românească să grăbească ale comandă fără întârziere trimitând preţul pe adresa: Dr. Ioan Suciu, Sibiu strada Cisnădiei Nr. 4. etajul I Nr. 46. Venitul curat al acestei întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. Sibiu, 18 Dec. n. 1918. Secţia Propagandei Naţionale

—□— 10—1

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante Aradgailu se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariţie în organul diecezan „Biserica şi Şcoala”. Emolumintele sunt: 1. Bir preotesc: dela fiecare număr de casă cu pământ o măsură (30 litre) de grâu. Ceice n'au pământ răscumpără birul în bani după preţul curent (max mat), dela zileri câte 5 cor. de familie. 2. Stolele îndatinate. 3. Locuinţă în natură. 4. Eventualul ajutor dela comuna politică şi eventuală întregire dela stat, pe cari însă parohia nu le garantează

Alesul va avea să catehizează la şcoala parohiei şi la şcoalele străine din comună.

Cererile de concurs, ajustate cu toate documentele recerute pentru parohii de clasa a doua (II) şi adresate comitetului parohial din Aradgailu au să se înainteze Preaonoratului oficiu protopopesc gr. or. rom. din Arad, iar petenţii în termenul concursual — observând prescriesele regulamentare — şi pe lângă prealabilă încunostinţare a protoprezbiterului va avea să se prezinte în sf. biserică din Aradgailu în vre-o Duminecă ori sărbătoare, spre a-şi arăta desteritatea în rituale şi oratorie, — iar încât vor fi din altă dieceză vor avea să dovedească, că pentru a recurge au consimţământul Consistorului respective a Episcopului diecezan.

Comitetul parohial.

In conţelegere cu: Traian Vaşian m. p. pprezvit.

—□— 3—1

Pentru îndeplinirea parohiei Comiat (Temes-Komját) cu filiile Bogda şi Sintar protoprezbiteratului Lipovei devenită vacantă prin dedarea parohului Vasile Spân, în conformitate

cu concluzul Ven. Consistor de sub Nr. 4414/918, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficiu „Biserica şi Şcoala”. Venitele acestei parohii sunt: 1. Casă parohială cu intravilan de 800 st. 2. Jumătate sesiune parohială constătoare din 16 jughere catastrale. 3. Stolele legale. 4. Birul legal. 5. Eventuala întregire dela stat. Din venitul parohial jumătate compete văduvei protese în senzul §-lui 26 din Reg. pentru parohii până la 3/16 Oct. 1919.

Alesul are să supoarte toate dările publice în măsura venitului ce beneficiază şi să catihizeze la şcoala confesională fără altă remuneraţiune.

Parohia e de clasa III-a, deo reflectanţii au să dovedească că posed asemenea cvalificaţiune iar recursele ajustate cu documentele recerute în original precum şi cu atestat despre serviciul prestat până aci şi adresate comitetului parohial gr. ort. rom. din Comiat să le substearnă P. On. Oficiu protopopesc gr. ort. rom. din Lipova (Lippa) îndatorăţi fiind a se prezenta în sf. biserică din loc în cutare Duminecă ori sărbătoare pe lângă observarea strictă a celor dispuse prin §. 33 din Regulamentul pentru parohii spre a-şi arăta desteritatea în cele rituale şi oratorie, dar numai după ce vor dovedi Protopresbiterului tractual că posed cvalificaţiunea prescristă, iar cei din altă dieceză, că au înalta încuviinţare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezan de a putea reflecta la aceea parohie.

Comiat din şedinţa Comitetului parohial gr. ort. rom. ţinută la 23 Octomvrie (5 Noc.) 1918.

Comitetul parohial.

In conţelegere cu: Fabriciu Manuilă, protoprezbiter tractual.

—□— 3—1

Conform decisului Veneratului Consistor din Oradea-mare de sub Nr. 2018 B. 1910 pentru îndeplinirea parohiei Cărăsău de clasa II, se publică concurs cu termen de alegere la 30 zile dela prima publicare

Dotăţiunea constă din: 1. Pământ parohial de 5 aubule. 2. Un intravilan de 600□. 3. Bir dela 160 căsi, câte 30 litre cucuruz. 4. Stolele îndatinate. 5. Eventuala întregire dela stat. Arându locuinţei preotului o va plăti comuna bisericească.

Recurenţii au să se prezinte până la alegere la sf. biserică pentru a-şi dovedi iscusinţa în rituale şi în cuvântare, iar recursele adresate comitetului parohial cu documentele prescriste, să le înainteze la subscrisul în Feketegyörös.

Petru Sârbu, protopop.

—□— 3—2

Pentru îndeplinirea parohiei vacante Ursad cu filiile Pocluse şi 1/2 Hodişel, de clasa III, în sensul rezoluţiunei Vener. Consistor din Oradea-mare, de sub Nr. 2342 B. 1918 se publică concurs cu termen de alegere la 30 zile dela prima publicare.

Beneficiul e dela Ursad: 1. Bir câte 30 litre dela 86 Nre de căsi. 2. Dcla Pocluse şi Hodişel câte 15 litre cucuruz Nr-ul caselor 58 şi câte una ziua de clacă. 3. Pământ parohial de 16 jughere. 4. Stolele îndatinate. 5. Eventuala întregire a dotaţiunei dela stat. De locuinţă se va îngriji alesul preot.

Reflectanţii până la alegere au a se prezenta la sf. biserică spre a-şi dovedi desteritatea în rituale şi în oratorie, iar recursele adresate comitetului parohial cu documentele prescriste, să le înainteze oficiului protopopesc în Feketegyörös.

Comitetul parohial.

—□— 3—2

Dr. Cornelia Moga fost asistentă la clinica II-a de interne din Budapesta, aduce la cunostinţa onor. publică că s'a strămutat la Arad, str. Sina Nr. 1/b, unde ordonează zilnic pentru boale interne şi de nervi. Totodată deschide laborator pentru cercetări chimice, bacteriologice, terologice şi laborator Röntgen.

Ultoi de vie cu rădăcină se găsesc de vinzare la preotul Petru Pelle din Miniş (com. Arad).

x-5